

LIBRIS

We know
books

VOICHIȚA PĂLĂCEAN-VEREȘ

**SĂLAȘ
PENTRU PUI DE CUC**

roman

CUPRINS

PAIE ȘI BEȚIGAȘE	7
SĂLAȘ PENTRU PUI DE CUC	23
FRAȚII	33
REGATUL	41
FRAȚI BUNI	58
ÎMPĂRȚIRE	62
DE DRAG	67
PUTEREA IMAGINAȚIEI	73
FATA LU' TATA	79
RIDICAREA LA PĂTRAT	85
PUII PRIBEGI	95
RETUR	106
PUIUL DE CUC	114

CEL DIN URMĂ VA FI CEL DINTÂI.....	123
OMIDA.....	130
DESCENDENȚĂ	152
RAZĂ DE SOARE.....	143
CLOȘCA.....	160
OUL ARUNCAT DIN CUIB.....	169
FLUTURELE	177
FATA BABEI ȘI FATA MOȘULUI	190
LOTRUL.....	201
ARIPI FRÂNTE	209
ALT CUIB, ALTE OUĂ.....	223
DEMOLAREA	234
DEASUPRA NORILOR.....	253
CUPRINS	263

PAIE ȘI BEȚIGAȘE

„Primăvara, la întoarcerea din țările calde, păsările încep să adune paie și bețigașe. Cu acestea vor face cuibul în care vor oua. Din ouă vor ieși după câteva săptămâni puii”, își aduce aminte Alma lecția de cunoașterea mediului din clasa a II-a și începe să râdă în hohote. „Ce caraghioasă sunt! Ce-mi vine în minte!...” și începe să murmure versurile melodiei *Eagle*¹ a formației ABBA; se simte o acvilă în zbor. Plutind deasupra lumii. Liberă. Stăpână.

Adevărul este că, după multă, multă vreme, fericirea a poposit la ea și îi este chiriaș cu drepturi depline. Din prima copilărie n-a mai simțit atât de acut bucuria de a trăi. Însă pe atunci credea că rostul lumii este să creeze condițiile propice pentru ca ea să se joace, să aibă păpuși și să simtă revărsându-se asupra ei iubirea părinților, a Fedorei și a bunicilor. Acum, la 35 de ani, știe că lumea și viața înseamnă cu totul altceva, în primul

¹ Am marcat în italice titlurile pieselor trupei ABBA, iar în paranteză, între ghilimele, varianta românească a acestora. Între ghilimele notat versurile preluate din aceste cântece.

Eagle – Sursă: Musixmatch. Compozitori: Björn Ulvaeus/ Benny Andersson. Versurile cântecului *Eagle* © Universal/ Union Songs Musikforlag Ab.

rând dezamăgire, amăreală, luptă continuă și câte o licărire de bucurie, arar momente de fericire.

Alma este fericită și ar chicoti întreaga zi, indiferent ce frânturi de amintiri sau gânduri i-ar veni în minte. „Paie și beți-gașe!...” Se privește în oglindă, își aranjează părul ce îi cade pe frunte și iese din casă valvârtej, fără să o salute pe Mașteră, ca nu cumva să îi răspundă arțăgos — cum are obiceiul — și să-i strice buna dispoziție. Are de rezolvat o grămadă de treburi astăzi și este așa de fericită că trebuie să le rezolve! *I have a dream*¹..., șoptește. „Am un vis”. Un vis mare de tot. „Vreau să-l văd împlinindu-se! «I have a dream,/ A song to sing... /.../ I believe in angels/ Something good in everything I see/ I believe in angels/ When I know the time is right for me/ I'll cross the stream,/ I have a dream...»”²

*

Aseară a mers la culcare ca de fiecare dată, blazată, pe de o parte, preocupată, pe de alta. După mai bine de un deceniu de când poartă numele Nicolae, blazarea este ingredientul nelipsit din supa caldută numită căsnicie. Virgiliu nu este întru totul soțul ei, adică nu este în primul rând soțul ei și tatăl fiului ei, ci, înainte de toate, este fiul mamei sale. Iar bătrâna doamnă Nicolae, botezată de Alma în sinea ei Maștera, are grijă ca ni-

¹ Cei patru componenți ai formației sunt Agnetha Fältskog, Björn Ulvaeus, Benny Andersson și Anni-Frid Lyngstad (Frida).

² *I have a dream* – sursă: Musixmatch. Compozitori: Ulvaeus Björn K./ Andersson Benny Sigvard/ Mc Cluskey Howard Dean. Versurile cântecului © Universal/ Union Songs Musikforlag Ab.

meni să nu uite asta. În locul nemulțumirilor și al certurilor din primii ani, Alma a ales un soi ciudat de mută combativă resemnare, o resignație invoaltă, ce se bălăcește inconștient în speranță. Alma a rămas un copil în sufletul ei și se încapățânează să creadă că viața ei într-o bună zi va fi altfel decât acum. Mai frumoasă. Mai bună. E drept, și în adolescență a nădăjduit, cu încredere naivă, că lucrurile se vor schimba în casa lor. Din nefericire, mult așteptata liniște a poposit acasă la ei după moartea Tatei, când nici Alma, nici sora ei, pe care o poreclea în taină „darul lui Dumnezeu Fedora”, n-au mai știut parcă să vorbească o vreme. Chiar și cicălitoarea, etern nemulțumita lor mamă, contabilă Sabina, și-a pierdut atunci volubilitatea și părea să nu se mai regăsească printre cifre și calcule aritmetice. Nu, adultă Alma Nicolae, soție și mamă, nu vizează o utopică fericire familială, precum adolescenta de odinioară, care visa la o familie Toșa armonioasă, unde să curgă lapte și miere, ci este încredințată în sufletul ei că are puterea să schimbe ceva în așa fel, încât să nu rămână indiferentă la propriile trăiri interioare fiindcă nu mai are puterea să lupte cu ceea ce simte.

Preocupările cu care s-a băgat în pat în ajun sunt cele de fiecare zi, legate de copilul ei și de copiii de la școală.

Matei trebuie protejat de discuțiile în contradictoriu dintre părinți, de conflictele dintre mama și bunica lui, ca nu cumva să ajungă să creadă că trebuie să aleagă între ei.

Față de elevi Alma se simte mai responsabilă decât înainte de Revoluție. Trebuie să găsească cea mai potrivită și blândă metodă ca să-i transforme în cetățeni europeni. Vorbitori ai limbii lui Shakespeare, Franklin și Milton deci. În timpul comunis-

mului, engleza era una dintre cele patru limbi străine pe care o învățau școlarii obligatoriu. Pe locul al doilea ca răspândire, alături de franceză, după rusă, înaintea germanei. Mulți considerau pe atunci limbile străine o pierdere de vreme, nu le vedeau aplicabilitatea, din moment ce, oricum, românii trăiau în imensul lagăr de concentrare din interiorul granițelor. Dar Decembrie 1989 reprezentase înainte de toate șansa la libertate. Libertatea de a gândi. Libertatea de a vorbi liber. Libertatea de a călători. Iar limbile străine au devenit deodată extrem de importante. Pentru o parte a societății cel puțin. Restul vor înțelege asta mai târziu. Iar Alma își ia în serios responsabilitatea de profesoară de limba engleză. În această perioadă, se străduiește să își proiecteze altfel lecțiile, să recurgă la alte strategii didactice, pentru a îmbunătăți abilitățile de comunicare ale copiilor, fie ei în clasele primare sau în prag de bacalaureat. Lumea s-a deschis pentru români ca o ușă primitoare, iar ea trebuie să-și ajute elevii să pună mâna pe clanță.

Adâncită în gânduri, încă nu adormise, auzi o bătaie în geam. A sărit speriată dintre așternuturi:

„Virgiliu, e cineva afară!”

„Ai visat, Alma... Culcă-te la loc!”

„Virgiliu, ascultă!”

Sub fereastra dormitorului se auzeau șușoteli.

„Culcă-te! Lumea ce vine spre casă din schimbul doi de la fabrică vorbește pe stradă.”

„Mi s-a părut că-mi aud numele.”

„Oh, Doamne! Lasă-mă să dorm!”

„Dialoghează parcă englezește...”

„Visezi tu englezește, de când vorbești doar despre cât de importanți au devenit profesorii de limbi!...”, a tachinat-o.

În clipa aceea, o nouă ciocănitură ușoară în fereastră le întrerupse dialogul în șoaptă.

„Nooo, ai văzut?!”

Virgiliu se ridicase intrigat din pat, iar Alma aprinsese veioza.

„*Sorry... Sorry to disturb you!...* Scuze... Îmi pare rău că vă deranjez!...”, auziră după deschiderea geamului.

Alertată, Alma zburase până la fereastră.

„Ooo!...”, reușise să îngaime, apoi muțise. Pe trotuar, alături de Mary și Liz, cele două călugărițe fără vârstă, o descoperise pe Noelle, neobosita englezoaică hotărâtă să ducă maibinele până în cele mai îndepărtate colțuri ale lumii.

„Bună seara, Alma! Ține asta!” Și îi întinsese sacoșa. „Noi trebuie să plecăm. A intervenit o problemă, nu mai putem rămâne în România, pornim imediat spre casă. Te rog să te ocupi tu de toate, să cumperi casa aceea, așa cum am discutat...”

Înainte ca soții Nicolae să se dezmeticească, cele trei se făcuseră nevăzute. Cu geanta în mână, Alma încercase să se convingă că nu visează; avea înaintea ochilor mai mulți bani decât și-a imaginat până în clipa aceea că pot fi adunați la un loc. Teancurile de bancnote — lei, mărci germane și lire sterline —, de diferite grosimi, fuseseră prinse atent, cu benzi colorate de elastic.

„Casa! Avem casa!!!”, începuse ea să țipe extatică.

„Putem cumpăra casa!”, a căzut de acord Virgiliu, corectând-o fără să își dea seama.

„Mai încet, că-i trezim pe ceilalți!”, a atenționat-o precaut. Ar fi fost o greșeală să trezească băiețelul și bătrâna. Virginica Nicolae nu s-ar fi lăsat până nu i s-ar fi povestit totul de-a-fir-apăr, ca în basme, și, inevitabil, ar fi rupt vraja, i-ar fi determinat să renunțe la vis înainte de a îndrăzni să-l viseze până la capăt.

„Îți dai seama că...?”, l-a întrebat Alma.

„Daaa... Am putea chiar să ne luăm lumea în cap, nu doar să o luăm de la capăt!...

Au început să râdă amândoi, tot în surdină, ținându-se de mâini, topăind ca niște copilași. Nu le venea să creadă că li se acordă atâta încredere, că li se lăsase, în miez de noapte, o avere, fără a li se cere ceva în schimb. Lor nu le-ar fi trecut prin cap să înșele încrederea investită în ei. „Alții, mai puțin fraieri ca noi, și-ar schimba adresa și nu s-ar mai lăsa găsiți de englezi!...”, a gândit Virgiliu în sinea lui. Știind că Alma l-ar fi sancționat aspru chiar și pentru gândul că ar putea trage pe sfoară pe cineva, n-a scos însă niciun cuvânt.

„Măine trebuie să plec la Ploiești, la ședință. Iar este scandal cu preluarea, cu trecerea firmei de la stat în patrimoniul unei societăți private. Dracu' înțelege cum o fi asta, să lase statul din mâini o resursă strategică — resursele petrolifere ale țării! Nu pricep nici de unde ar putea scoate un singur om ori un grup de acționari sumele cu care să achite o asemenea bogăție — inestimabilă! Se aude că ar fi unul Patric sau așa ceva care încearcă să... În fine, nu te mai bat la cap cu ale mele! Te descurci singură? Trebuie să batem fierul până-i cald! Dacă se răzgândește bătrâna proprietăreasă și nu mai vinde casa, poate pierdem trenul

de tot, cu inflația asta, peste o săptămână este posibil să nu mai ajungă banii!”

„Da, mă descurc și fără tine, vezi-ți tu de serviciul tău!”, l-a asigurat Alma, deși nu știa sigur de unde s-o apuce. Fiindcă, după clipele de euforie, revărsată ca un val seismic asupra lor, a realizat că se află în posesia unei sume enorme în valută și că... în casă cu greu va găsi o ascunzătoare unde să nu ajungă nasul lung al răutăcioasei ei soacre.

*

Amintindu-și pașii făcuți până aici, Alma are impresia că au trecut ani în șir, deci din clipele acelea până acum au trecut doar câteva luni.

Venea într-o zi acasă de la cumpărături (cumpărături făcute cu tot dragul, căci de abia fugise tiranul, iar alimentarele — înainte înghețate și cu rafturile pline — erau pline de alimente), când a zărit un cuplu de străini străduindu-se să se înțeleagă cu câțiva localnici ce priveau la ei ca la niște arătări de pe altă planetă. Erau nemți și încercau, fără succes, să afle pe unde s-o apuce ca să ajungă la Spitalul Județean Maramureș. Întrebau ba în germană, ba într-o engleză cu accent bavarez, însă, în afară de zâmbetele și coatele ce și le dădeau unii altora românii gură-cască, nu se alegeau cu nimic. Alma a intervenit cu simplitate: „*I speak English. May I help you?* Vorbesec eu englezește. Vă pot ajuta cu ceva?”.

Cei doi, în pragul senectuții, însoțeau un camion cu materiale sanitare, atât de necesare pretutindeni în țară. Indicatoarele rutiere lipseau și, urmând niște vagi indicații primite de la

un elev mai înfipt, se pomeniseră ajungând a doua oară într-o parcare din apropierea Vaserului. Alma s-a oferit să-i însoțească până la spital, iar acolo a servit ca translator între director și oaspeți.

Înțelegând că ar putea face mai mult, a doua zi s-a dus la registratura Tribunalului, aflat la câțiva pași de casă și și-a oferit serviciile: „Sunt profesoara Alma Nicolae. Nu am certificat de traducător autorizat, dar predau de aproape 15 ani limba engleză, știu ceva rusă și franceză... Dacă este vreodată nevoie de mine, vă stau la dispoziție. Locuiesc aproape și, cum este vacanța de iarnă, acum am timp berechet...”. O cunoștea funcționara de la registratura Tribunalului, așa cum o cunoșteau măcar din vedere și portarul, femeile de serviciu, avocații și judecătorii. Baia Mare este totuși un oraș mic, iar familia Nicolae este destul de cunoscută, așa încât, încă la sosirea ei în oraș, ca proaspătă nevastă, lumea șușotise la vederea ei: „Este nora Boieroaicei — băimărenii așa o poreclesc pe soacra ei, Boieroaica, iritați de atitudinea de superioritate afișată față de ei, oamenii simpli —, fată de medic de la Cluj. Zică-se că-i profesoară la Baia Sprie și li-i tare dragă la cuconii! Nu-i așa înaltă ca domnul Virgiliu, da' uită-te la ea câtă-i de mândră!”.

După câteva zile, s-a pomenit chemată să intermedieze comunicarea dintre un grup de străini supărați și un locotenent de la Poliția Municipiului.

„Nu ne este foarte clar ce reclamă domnii...”

Înțelegea omul legii, însă nu îi venea să creadă. Sau nu intenționa să își facă treaba, ca să nu greșască față de cineva important. Alma l-a lămurit după câteva schimburi de replici cu

străinii: „Dânșii au venit cu ajutoare. Spre surprinderea lor, persoana care i-a invitat entuziasmat în Baia Mare și care ar fi trebuit să aștepte sosirea celui de al doilea tir, urmând ca apoi să se distribuie totul la instituțiile de ocrotire din județ, inginerul Olteanu de la «Minerul», a ignorat înțelegerea și a vândut întreaga încărcătură în folos propriu. Dânșii vor să depună reclamație pentru înșelăciune!”

Pentru întocmirea reclamației, au fost mutați dintr-un birou în altul. Oficialii erau nedumeriți cu privire la încadrarea faptei: străinii aduseseră o marfă pe care urmau să o ofere gratis, așa că nu prea înțelegeau noii polițiști (așa erau numiți de acum, polițiști, se terminaseră timpurile în care erau milițieni, ținta bășcăliei societății) de ce se simt europenii înșelați. Iar fapta inginerului, iubit în oraș, nu li se părea extrem de gravă, nu spoliase pe nimeni de nimic, doar străinii aduseseră lucruri adunate de pe la alții, nu recurseseră la propriile buzunare și nici nu-și luaseră de la gură ca să doneze românilor amărâți! În plus, străinii nu aveau documente din care să reiasă cât valorase acea remorcă plină cu bunuri de împărțit pe ici-colo. Și cum adică să încadreze fapta la înșelăciune, la escrocherie sau tâlhărie, ori la furt calificat?! Era vorba totuși de domnul Ducu Olteanu, nu de un mardeiaș oarecare!...

Însă binefăcătorii veniți de departe nu au vrut să cedeze: intențiile le erau nobile, voiau să facă bine celor în nevoie, nu să slujească unui oportunist fără scrupule! Alma a rămas cu străinii până târziu în noapte, fără să se plângă. Iar printre două declarații, au stat de vorbă și s-au recunoscut ca oameni cu inima largă, aduși de nevoi la ceas de cumpănă. Și au înțeles că funcționează

— ei și ea — după același cod moral. Că au aceleași idealuri. Aceleași valori. Că visează în aceleași culori. Și au devenit prieteni. Iar profesoara Nicolae s-a alăturat convoiului, ajutându-i în zilele următoare să distribuie pachete și în Sighet, și în Vișeu, și în Târgu Lăpuș, și la Ieud. Bucuria de pe chipurile bătrânilor părăsiți de rude și surâsurile copiilor sărmani sau cu boli cronice cu jucării în mâini sau extaziați la descoperirea gustului ciocolatei au fost elocvente pentru Alma: asta era răsplata pe care o așteptau străinii pentru eforturile lor! Pentru zâmbetele gurilor știrbe de bătrâni și pentru chicotelile sunând fals ale copilașilor neobișnuiți să se bucure veniseră în țara noastră cenușie când încă ecourile gloanțelor împrăștiate prin țară la Revoluție răsunau în urechile românilor!

*

„Copiii aceștia... Doamne!...”, continuau străinii să se mire de starea jalnică în care îi găseau. Alma le împărtășea durerea și uimirea. Dar, pe deasupra, se simțea biciuită de rușine, o rușine imensă că micuții erau supuși la atrocități de tot felul — la teroare psihică, molestare fizică, la umilință și foame — acolo, atât aproape de ea, iar ea a descoperit acest lucru doar împreună cu străinii. De nu s-ar fi alăturat lor, ar fi considerat — asemenea majorității românilor — că documentarele difuzate de televiziunile din Apusul Europei înfățișează o realitate trunchiată, că sunt menite să manipuleze opinia publică. Reportajele din ziarele vestice le-ar fi interpretat la fel, drept tentative de a exploata emoțional un popor și așa prea obidit de deceniile de comunism și de a atrage în țară fonduri din afară, valuta atât de iubită de